

KINA I RUSIJA U JAVNOM MNJENJU SRBIJE

MEDIJI I STAVOVI GRAĐANA

DVOMESEČNI PREGLED
JANUAR 2025 - APRIL 2025.

Autori

Dragoslav Rašeta
Dimitrije Milić
Miljan Mladenović
Lana Radnić
Mijat Kostić

APRIL 2025.

VIŠE O PROJEKTU

Istraživanje se sprovodi u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji se sprovodi uz podršku *National Endowment For Democracy (NED)* već preko dve godine u sferi prikupljanja podataka za potrebe medijskog monitoringa, fokus grupa, anketiranja građana i analize medija. Stavovi izrečeni u daljem tekstu ne predstavljaju zvaničan stav NED-a.

Rezultate svih dosadašnjih istraživanja možete pronaći na nekom od naša dva organizacijska sajta:

1. novitreciput.org u sekciji *Publikacije*
2. istrazivanja.rs u sekciji *Blog*

NAŠ TIM

U okviru našeg istraživanja angažovano je više ljudi koji se bave različitim projektnim aktivnostima. Kor naše grupe istraživača čine sledeći ljudi:

**Dragoslav
Rašeta**
Monitoring
medija

**Dimitrije
Milić**
Monitoring
medija

**Miljan
Mladenović**
Istraživanja
javnog mnjenja

**Lana
Radnić**
Fokus grupe

**Mijat
Kostić**
Fokus grupe

O istraživanju

Od početka naših istraživanja na ovom projektu u martu 2022. naša organizacija je posvetila najviše analitičkih kapaciteta razumevanju domaćeg javnog mnjenja i odnosa prema Kini i Rusiji. Radi se o autoritarnim akterima koji imaju veliki uticaj na domaće javno mnjenje i visoku relevantnost za spoljnu politiku Srbije. Ruski uticaj oslikava se kroz nekolicinu medija u ruskom vlasništvu sa svojim upečatljivim narativima, ali i kroz visok stepen zavisnosti Srbije od ove države u energetskej sferi. Kineski uticaj se više oslikava kroz veću ekonomsku prisutnost Kine kao trgovinskog partnera i investitora, a u medijskom prostoru se, uprkos manjem broju pojavljivanja, javlja kontinuirano veoma pozitivno.

Iz tog razloga, naša organizacija je u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji sprovodi uz podršku Nacionalne zadužbine za demokratiju – NED (National Endowment For Democracy) obradila najvažnija aktuelna pitanja koja se tiču ova dva aktera međunarodne politike, kako oni utiču na Srbiju, kako su bili predstavljeni u medijima i koje mogućnosti građani vide u saradnji sa njima naspram zapadnih aktera. U ovoj publikaciji biće prezentovani glavni nalazi ovog istraživanja, kao i rezultati fokus grupa sa ispitanicima iz Novog Pazara i okoline, regiona koji u anketama ima dosta viši stepen prozapadnih stavova i sumnja prema Rusiji, kao i manjak stranih direktnih investicija, uključujući i kineske.

Elementi i metodologija

U okviru istraživanja naša organizacija je sprovela medijski monitoring 17 popularnih news portala u Srbiji u periodu od 1. januara 2024. do 31. marta 2025.* Zahvaljujući programskoj platformi *Argus* razvijenoj od strane naše organizacije, naši istraživači obradili su reprezentativan uzorak od 9.474 objavljenih članaka u poslednjem posmatranom tromesečnom periodu, kao i skoro 190.000 članaka od početka praćenja u martu 2022. Obradeni su tekstovi koji su spominjali na bilo koji način međunarodno relevantne države i saveze (Kina, SAD, Rusija, Ukrajina, Tajvan, EU, NATO,...) i lidere ovih država i organizacija (Donald Tramp, Vladimir Putin, Ursula fon der Lajen, Olaf Šolc, Emanuel Makron, Ši Đinping,...).

Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih ili ključnih međunarodnih zbivanja i promene međunarodne političke situacije, kome su mediji bili u proseku naklonjeniji i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za ove aktere, a da se ne tiču samo rata u Ukrajini, srpske spoljne politike, ekologije, ekonomske situacije u svetu ili generalnog stanja međunarodne politike. Zahvaljujući našim nalazima iz pregleda medijske slike mogli smo da utvrdimo generalni ton spominjanja navedenih aktera i da identifikujemo narative koji su bili najzastupljeniji. U ovom periodu dodatni napor je investiran u praćenje medijskog izveštavanja o međunarodnim odnosima iz ugla kineske i ruske politike.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija iz prethodno navedenog perioda, cilj našeg istraživanja bio je da još jednom proverimo kompatibilnost medijske slike o svetskim političkim zbivanjima sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana naša organizacija je od 10. do 17. aprila 2025. sprovela anketu na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova i Metohije od 1.080 ispitanika i seriju fokus grupa na teritoriji grada Novog Pazara. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji u datom periodu.

*alo.rs, b92.net, blic.rs, danas.rs, espreso.co.rs, informer.rs, kurir.rs, mondo.rs, n1info.rs, nova.rs, novosti.rs, pink.rs, rt.rs, rts.rs, sd.rs, sputnikportal.rs i telegraf.rs

Ciljevi istraživanja

1. Utvrditi kako mediji predstavljaju trendove u globalnoj politici i njihov uticaj na pitanje opredeljivanja Srbije između različitih velikih sila, kao i uticaja na lokalnu situaciju.
2. Utvrditi šta građani Srbije misle o navedenim važnim svetskim političkim pitanjima, ali i uticaju globalne politike na njihovu zajednicu.
3. Utvrditi koliko su ton izveštavanja medija i stavovi građana slični i da li su uzročno povezani, a naročito kada se radi o Rusiji i Kini kao najuticajnijim stranim autoritativnim akterima.

Medijski monitoring

U cilju utvrđivanja na koji način mediji u Srbiji mogu imati uticaja na domaće javno mnjenje i stavove građana o spoljnoj politici i ulozi različitih velikih sila, naša organizacija je sproveda medijski monitoring i za poslednji period projekta, od 1. januara do 31. marta 2025. za 17 uticajnih news portala u Srbiji. Na ovaj način želeli smo da saznamo na koji način su mediji u Srbiji prenosili vesti koje se tiču međunarodnog položaja Srbije i njene spoljne politike, kao i koji narativi vezani za ovu temu su bili prisutni u navedenom periodu. Zahvaljujući platformi koju je naša organizacija razvila i nizu ključnih reči koje se tiču glavnih aktera međunarodne politike, naša organizacija je uspela da identifikuje glavne medijske narative i generalni ton spominjanja najvažnijih političkih aktera u svetu i u kontekstu međunarodne političke i ekonomske situacije, ali i Kine i Rusije kao naročito praćenih aktera.

Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali sve u uvodu navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih, kome su mediji bili u proseku naklonjeniji i da li su u medijima bile prisutne teme koje su bile vezane za spoljnu politiku Srbije, a da se ne tiču već ustanovljenih pravilnosti. Veliki broj članaka spominjao je neke od korišćenih ključnih reči, koje su olakšavale pretragu online spominjanja traženih pojmova.

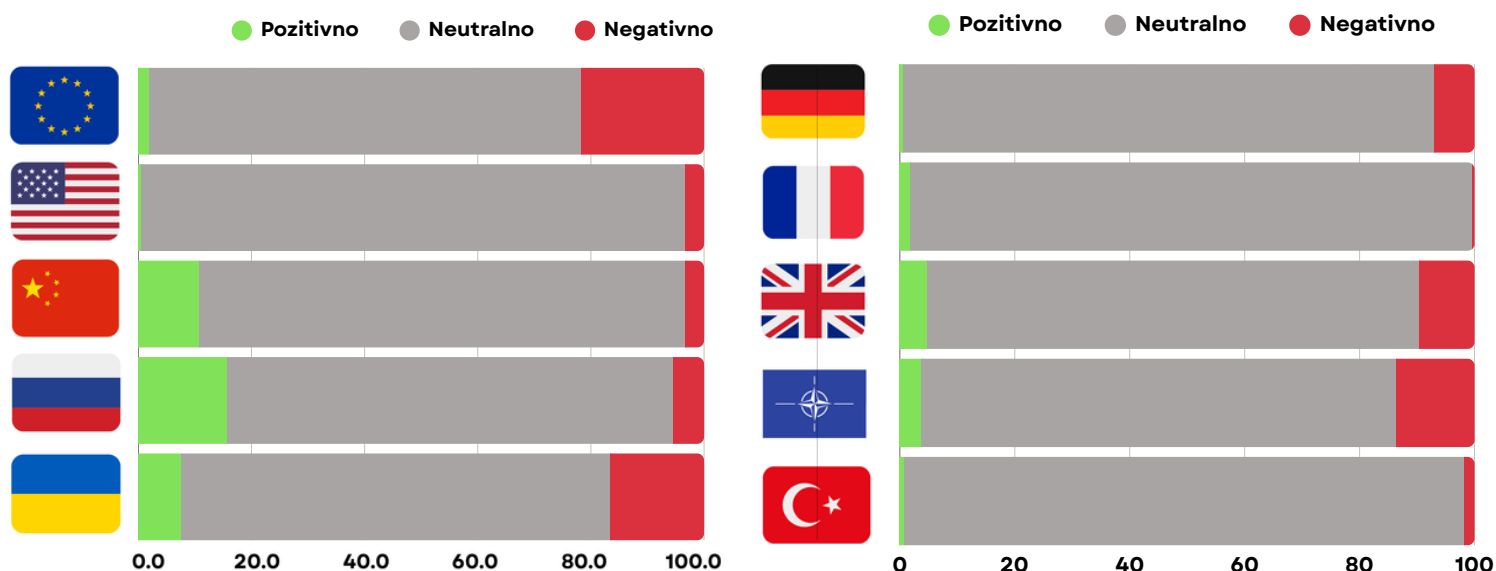
Naš istraživački tim analizirao je medijsku sliku u periodu januar-mart na reprezentativnom uzorku od 9.474 medijska članaka koji su spominjali neke od aktera. Nakon odstranjivanja članaka koji su irelevantni za analizu i čije spominjanje glavnih svetskih političkih aktera nema politički relevantnu konotaciju, rezultati koji su dobijeni pokazuju izvesne afinitete i trendove na makro nivou, iako je trend pristrasnosti ukupno gledano u velikom padu i u ovom periodu.

U periodu novembra i decembra pitanje rata u Ukrajini nastavilo je da opada sa udelom u odnosu na tada ključno pitanje američkih izbora, te je broj članaka koji obrađuje Rusiju i Ukrajinu nastavio da se pojavljuje u značajno manjim brojevima nego ranije tokom 2024, 2023. ili tokom 2022. Ta tema je nastavila da bude jedna od relevantnijih u javnom prostoru, ali manje nego što je to bio slučaj ranije. Tema su postali potencijalni mirovni pregovori i mogućnosti sporazuma o mineralima.

Oko ostalih aktera primetni su obrasci iz prethodnih meseci monitoringa, osim uspona SAD-a kao teme, jer je ova država ponovo imala ubedljivo najviše spominjanja, iako su američki izbori već uveliko prošli. Najveći deo ovih spominjanja bio je posledica delovanja Donalda Trampa u javnom prostoru po različitom nizu tema, od imigracije i smanjenja strane pomoći do pregovora oko rata u Ukrajini ili carina,

Rezultati monitoringa

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. januara do 31. marta 2025. na reprezentativnom uzorku od 9.474 članaka

Kada se radi o medijskom izveštavanju u prva tri meseca 2025. primetno je da su veliki svetski događaji imali uticaja na domaće informisanje. Stupanje Donalda Trampa na dužnost i njegove političke odluke imale su ogromnog uticaja na domaće medije, te je skoro svaki peti članak u ovom uzorku sadržavao imao i SAD kao spomenutog aktera. Kao takve, SAD su bile ubedljivo prvoplasirani međunarodni akter po broju spominjanja, samostalno skoro kao Rusija i Ukrajina zbirno. Ugao gledanja na SAD ostao je dominantno rezervisano neutralan, dok je više negativnih vesti u okviru zapadnog bloka bilo usmereno na Evropsku uniju, što tokom 2023. ili 2022. nije bilo pravilo, već se javljala suprotna medijska reprezentacija.

Nemački izbori bili su interesatna tema za domaći medijski prostor, te je ova država zabeležila nagli rast broja članaka u kojima se spominje. Mediji su pretežno neutralno saopštavali o izborima, dok je kritika ove države mahom bila usmerena zbog njene ekonomske situacije i industrijskih problema. Zbog dinamike kampanje, evropska država je po prvi put po broju spominjanja bila tek malo ispod Rusije, iako je udeo pozitivnih članaka bio marginalan. Ostale evropske države mahom su bile na prosecima prethodnih medijskih obrazaca u predstavljanju.

Osim zapadnih aktera, autoritarni akteri međunarodne politike ostali su u prosecima prethodnih meseci, ako ne i čitavih godina. Rusija i Kina zabeležile su blagu neto pozitivnu predstavljenost, koja je u ovom proseku bila čak i niža nego inače. Rat u Ukrajini je zabeležio rekordno nisko interesovanje medijske javnosti, barem kada se radi o konkretno ratnim zbivanjima. Veća pažnja vezana za ovaj sukob vezivala se za pregovore o miru, potencijalni sporazum o mineralima između Vašingtona i Kijeva, kao i budućnost zapadne vojne pomoći. Kina je ostala prisutna mahom oko tema koje su vezane za investicije u Srbiji, ali i šire globalne inicijative ove države.

Narativi o autoritarnim silama

Narativi o Kini i Rusiji u domaćem javnom prostoru trenutno su oblikovani kroz kombinaciju medijskog izveštavanja, postojećih stavova građana i šire spoljnopolitičke orijentacije Srbije. Kvalitativna i kvantitativna istraživanja medija sprovedena od strane naše organizacije ukazuju na snažno prisustvo i oblikovanje javnog mnjenja od strane proruskih i prokineskih diskursa, koji su najizraženiji u medijima, ali se javljaju i u lokalnim zajednicama u kojima ove dve sile ostvaruju direktan uticaj. Na osnovu spomenutog opsežnog monitoringa 17 najposećenijih veb sajtova i sprovedenih anketa i fokus grupa, jasno je da se Kina i Rusija ne pojavljuju samo kao međunarodni akteri, već i kao simbolički narativi kroz koje se oblikuje identitet Srbije, njen odnos prema skorijoj prošlosti, i očekivanja od budućnosti. Te sile nisu predstavljene samo kao moćne strane države, već kao deo šire vizije sveta u kojem se Srbija nalazi na pravoj strani istorije, suprotstavljenj liberalnom, prozapadnom univerzumu u opadanju.

Rusija je dominantno predstavljena pozitivno u velikom broju domaćih medija, posebno u onima sa jasno proruskom uređivačkom politikom poput Večenjih novosti i Informera, ali i ruskih medija poput Sputnjika i Russia Today. U tim medijima neguju se revizionistički narativi koji Rusiju prikazuju kao „bastion tradicionalnih vrednosti“, a Zapad kao dekadentan i neprijateljski nastrojen prema Srbiji. Ove poruke često uključuju i etnonacionalistički revizionizam, pokušaj reinterpretacije ratova 1990-ih, kao i otvoreno promovisanje BRIKS-a i multipolarnog svetskog poretka kao alternative „propadajućem Zapadu“. Prisutan je i narativ u kome se rat u Ukrajini tumači kao sukob civilizacija, u kome Rusija navodno brani pravoslavni svet od zapadnog imperijalizma. Medijski prikazi ruskog rukovodstva, posebno predsednika Putina, gotovo su isključivo afirmativni, dok se ukrajinsko rukovodstvo, naročito Volodimir Zelenski, prikazuje kao američka marioneta bez suvereniteta i nezavisnih odluka u korist Ukrajine. Takva slika u kontinuiranom prikazu stvara emocionalnu bliskost između ruskog narativa i značajnog dela srpskog auditorijuma i njegovog očekivanja.

Narativi o Rusiji u srpskom javnom medijskom prostoru snažno su vezani za rat u Ukrajini, koji se u mnogim domaćim medijima predstavlja kroz prorusku prizmu. Od početka invazije 2022. godine, ruska agresija retko se opisuje kao nelegalna ili neopravdana, te umesto toga, dominira tumačenje da je Rusija bila „primorana da reaguje“ zbog širenja NATO-a i „provokacija“ sa Zapada. Ukrajina se često prikazuje kao nesuverena država kojom upravljaju strane sile, pre svega SAD, dok se sukob pozicionira kao borba Rusije za opstanak i protiv globalnog unipolarnog poretka. U tom okviru, Zapad se prikazuje kao glavna prepreka miru, dok je Vladimir Putin predstavljen kao lider koji pokušava da „zaštiti pravoslavni svet“ i sačuva međunarodni balans snaga.

Poseban narativ koji se često pojavljuje jeste ideja da će Rusija „na kraju pobediti“, čak i ako trenutno trpi vojne ili ekonomske udare. Ova poruka se oslanja na mešavinu istorijskog revizionizma i emocionalne identifikacije s Rusijom kao saveznikom iz prošlosti. Pored toga, često se ističu i elementi kao što su energetska zavisnost Evrope, unutrašnje krize Zapada i neefikasnost sankcija, čime se stvara utisak da Rusija izlazi jača iz sukoba. Mediji bliski ovom narativu često izveštavaju o neuspešnim pokušajima ukrajinskih ofanziva, navodnim gubicima moralnog autoriteta zapadnih sila, i o navodnom buđenju „pravih vrednosti“ u Evropi pod uticajem ruskog otpora. Ove poruke dodatno učvršćuju proruski sentiment kod dela javnosti i stvaraju atmosferu u kojoj se ruski ratni ciljevi percipiraju kao legitimni i poželjni za svet – i za Srbiju.

Kina se sa druge strane u domaćem javnom prostoru uglavnom prikazuje kroz prizmu ekonomskih koristi, a manje iz ugla političkih tema, iako su one periodično prisutne. Narativ je da kineske investicije doprinose lokalnim zajednicama i podižu životni standard, posebno u mestima poput Smedereva i Bora, gde se navodi da su kineske kompanije doprinele boljem upravljanju i većim primanjima u poređenju sa prethodnim državnim menadžmentom. Ističe se i uloga Kine u izgradnji putne infrastrukture, a od skorije i zelenih energetske kapaciteta, što stvara utisak da Kina popunjava praznine koje Zapad ostavlja. Ipak, uprkos tome što kvalitativna istraživanja kroz fokus grupe beleže i znatne kritike, žalbe na povećano zagađenje, nedostatak društvene odgovornosti, kulturnu izolaciju kineskih radnika i činjenicu da lokalno stanovništvo ne učestvuje u donošenju odluka, mediji u proseku tek marginalno evidentiraju ove probleme. Ove protivrečnosti često ostaju neosvetljene u medijima, gde dominira slika Kine kao „ozbiljnog i efikasnog partnera“, bez političkog uslovljavanja koje je karakteristično za Zapad u domaćim medijima.

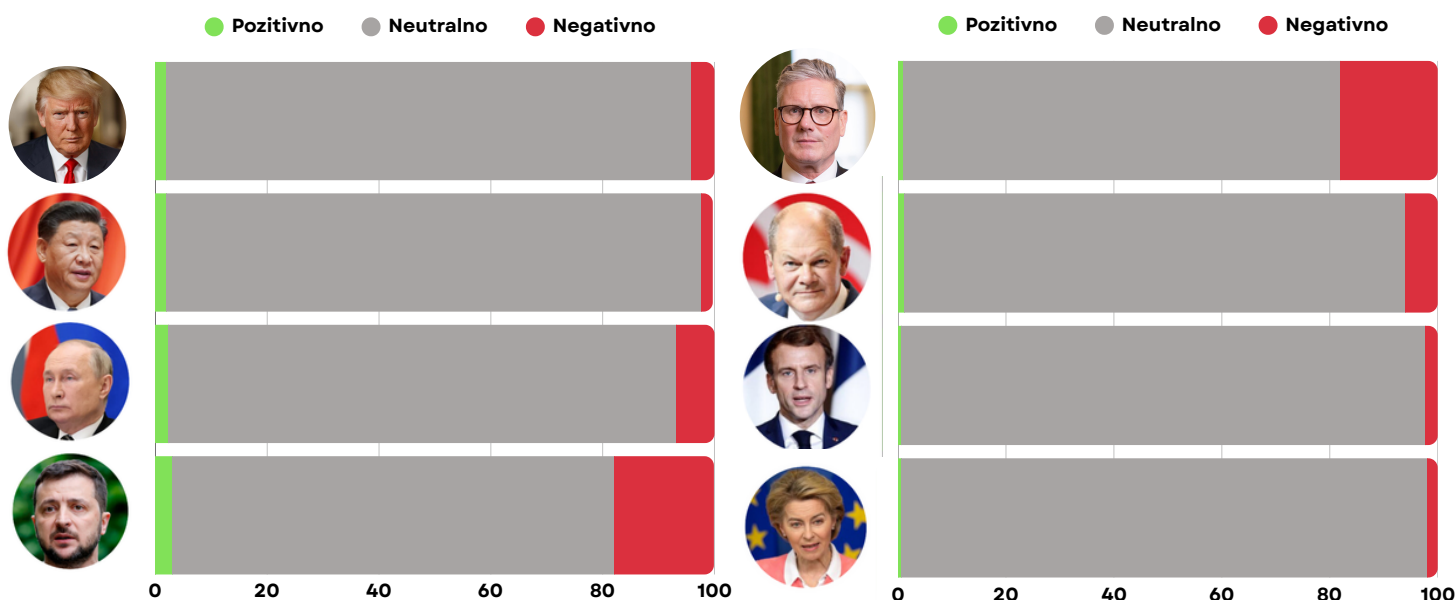
U narativima o Kini sve više je prisutan i element tzv. „meke moći“ kroz promovisanje kulturne razmene, tehnoloških partnerstava i obrazovne saradnje. Ove teme retko dolaze sa zadržkom ili kritikom, a dominira slika Kine kao zemlje reda, efikasnosti i dugoročnog planiranja od koje srpske institucije mogu da imaju veliku korist kroz transfer znanja i dobrih praksi. Kroz narative o BRIKS-u i „novom svetskom poretku“, Kina se pozicionira kao lider globalnog juga i sila koja, za razliku od Zapada, „poštuje suverenitet drugih“. Ovaj narativ ima snažan odjek u Srbiji, gde se mešaju osećaji istorijske nepravde i težnja za političkom nezavisnošću, te se uspon Kine gleda kao prilika za Srbiju. Upravo ta emocionalna i simbolička komponenta čini da Kina bude doživljena ne samo kao investitor, već i kao saveznik u redefinisaju globalnih odnosa moći koji bi mogli da budu više u korist Srbije.

Posebna pažnja u narativima o Kini posvećena je geopolitičkoj konfrontaciji sa SAD-om, naročito kroz teme kao što su Tajvan, trgovinski ratovi i rivalstvo unutar međunarodnih institucija. Tajvan se u domaćim medijima često prikazuje kao „proxy država“ koju Amerika koristi da provocira Kinu, pri čemu se ne ulazi u suštinske istorijske i političke aspekte tog konflikta. Kineski stav o „jednoj Kini“ gotovo bez izuzetka prenosi se kao legitimna i neupitna politika. U tom kontekstu, Kina se prikazuje kao racionalna i mirna sila, dok je SAD predstavljena kao agresivni akter koji destabilizuje svet. Ovakav prikaz dodatno doprinosi afirmaciji kineskog političkog modela kao stabilne alternative zapadnom liberalizmu, a zapadni internacionalizam se predstavlja i kao „licemeran“ i „imperijalistički“.

Ukupno gledano, predstavljanje Rusije i Kine u domaćim medijima deli nekoliko ključnih sličnosti, ali i važne razlike koje osvetljavaju način na koji se ovi akteri pozicioniraju u srpskom javnom prostoru. Zajedničko im je dominantno pozitivan ton, izražen antizapadni sentiment i prikazivanje kao alternativa liberalnom poretku predvođenom SAD i EU. Oba aktera se predstavljaju kao sile koje ne uslovljavaju saradnju političkim zahtevima i koje podržavaju suverenitet Srbije, dok se istovremeno Zapad prikazuje kao neiskren, agresivan i ideološki dekadentan. Ipak, dok se Rusija medijski uglavnom vezuje za ideološke, istorijske i simboličke dimenzije, poput „zaštite pravoslavlja“, otpora NATO-u i „prijateljstva iz prošlosti“, Kina se dominantno prikazuje kroz ekonomski diskurs: kao izvor investicija, infrastrukture i tehnološkog napretka. Rusija budi emotivne i političke asocijacije, dok Kina izaziva racionalno opravdanje kroz korist i efikasnost, često bez većeg interesovanja za političku prirodu kineskog režima. Time se ruski narativ oslanja na osećaj identiteta i istorijske bliskosti, dok kineski koristi pragmatičnu logiku koristi, što se odražava i u načinu na koji ih mediji predstavljaju i u načinu na koji ih građani percipiraju.

Svetski lideri i medijske pravilnosti

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. januara do 31. marta 2025. na reprezentativnom uzorku od 9.474 članaka

Tokom pune tri godine analiziranja medijskog prostora u Srbiji i najčitanijih veb-sajtova za vesti, može se reći da je naša organizacija naišla na skoro pa istovetan način predstavljanja svetskih lidera. Iako su oko pojedinaca postojale izvesne varijacije oko tona izveštavanja o njima, predominantan sentiment bio je nešto negativniji od država koje predstavljaju i nešto manja kvantitativna zastupljenost od samih država i organizacija na čijem su čelu. Osim ovog elementa, najveći broj državnika i lidera organizacija ima relativno srodni odnos pozitivnih i negativnih članaka kroz ceo posmatrani period.

Prva pravilnost je skoro pa konstantna neto negativna predstavljenost zapadnih lidera, gde je ona najmanja uglavnom kod Ursule fon der Lajen, a najveća kod američkog predsedika Džoa Bajdena, a između ta dva ekstrema kada se radi o liderima evropskih država kao što su Francuska, Nemačka i Ujedinjeno Kraljevstvo. U ovom dvomesečnom preseku došlo je do male promene, prvenstveno kroz dolazak Donalda Trampa na čelo Amerike, što je povećano kvantitativno prisustvo američkog predsednika u domaćim medijima. Novi lider SAD-a generisao je podjednako spominjanja kao svi ostali praćeni lideri zajedno, a u odnosu na svog prethodnika zabeležio je prilično mali udeo negativnih članaka (samo 4%). Ostali zapadni lideri bili su u "crvenoj zoni", koja je bila najizrazitija kod britanskog premijera Kira Starmera, a u sličnoj kategoriji našao se i ukrajinski lider Volodimir Zelenski.

Ruski lider Vladimir Putin vratio se u neto negativnu zonu u ovom tromesečnom periodu sa ispod 4% razlike u pozitivnoj i negativnoj predstavljenosti, što dugo nije bila pravilnost. Kao i u skoro svakom dvomesečnom preseku jedini kontinuitet je neto pozitivna predstavljenost Ši Đinpinga, koja kvantitativno nije učestala, ali je konzistentno pozitivna. Lider ove države skoro da ne generiše negativnu predstavljenost, a kada je ima, ona je više vezana za svetsku politiku nego za odnos Kine prema Srbiji, gde kritika njega skoro da i nema.

Fokus grupe

Organizacija Novi treći put je u Novom Pazaru održala još jednu seriju fokus grupa u novom ciklusu istraživanja sa posebnim fokusom na uticaj globalne politike na život u gradu Novom Pazaru, sa specijalnim akcentom na domaće političke okolnosti i strane investicije, kao i uticajem različitih država Bliskog Istoka na politiku u našem regionu.

Diskusija se sastojala iz nekoliko glavnih tematskih celina tokom kojih su naši ispitanici razgovarali i ispoljavali svoja mišljenja o lokalnim problemima sa kojima se svakodnevno suočavaju, ali i ovogodišnjim rezultatima spoljne politike Srbije. Heterogeni sastav ispitanika u fokus grupama je imao raznolike stavove kada se radi o međunarodnim kontekstu, ali dosta različita mišljenja kada se radi o lokalnom kontekstu i investicijama.

Lokalni problemi

Kao i u prethodnim fokus grupama, značajan deo lokalnih problema odnosio se i na pitanje zdravstva. U ovoj fokus grupi ispitanici su takođe identifikovali zdravstvo kao jedno od glavnih pitanja koje svojim manjkavostima utiče na njihov život u lokalnoj zajednici. Učesnici fokus grupe saglasni su u oceni da je zdravstveni sistem u Novom Pazaru doživeo određene pozitivne promene u poslednjih desetak godina, naročito u pogledu broja i dostupnosti različitog medicinskog osoblja. Poređenja radi, nekada je bilo svega nekoliko hirurga u čitavom regionu, dok danas postoji znatno više mladih lekara, kao i specijalizanata koji čekaju na angažman. Ipak, istaknuto je da broj specijalista još uvek ne zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva, posebno kada su u pitanju urgentne intervencije i složenija dijagnostika.

Građani prepoznaju važnost izgradnje kliničkog centra u Novom Pazaru, ali izražavaju zabrinutost zbog sporog tempa radova i nedostatka informacija o rokovima završetka. Ta ustanova bi, prema njihovim rečima, mogla značajno da unapredi dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite, ne samo za Pazar, već i za ceo region. Učesnici su ukazali i na organizacione i logističke probleme. Neke bolničke službe su, kako kažu, postavljene nelogično – na primer, odeljenje za neurologiju nije blizu skenera, što otežava rad i ugrožava pacijente.

Pojedinci iznose i zabrinutost zbog “kupljenih diploma”, posebno kada se govori o situaciji u obližnjem Tutinu, gde je, prema njihovom mišljenju, opšta nestručnost postala pravilo, a ne izuzetak. Zdravstveni radnici u Tutinu su često predmet oštrih kritika, te korisnici usluga se sve češće odlučuju za privatnu praksu, ali i za odlazak u veće gradove (Novi Pazar, Kraljevo, Beograd), čak i za osnovne dijagnostičke procedure. Iako su neki pomaci vidljivi, opšti zaključak učesnika jeste da su zdravstvo i dalje jedan od glavnih izvora nezadovoljstva i nepoverenja u institucije.

Kada je reč o infrastrukturi, svi učesnici izražavaju oštar osećaj zapostavljenosti i marginalizacije regiona. Putevi su često u lošem stanju, bez dovoljne signalizacije i redovnog održavanja, što, kako kažu, predstavlja “ne samo ekonomski, već i psihološki problem”. U poređenju sa drugim delovima Srbije, imaju utisak da Sandžak konstantno zaostaje po pitanju ulaganja u putnu i komunalnu infrastrukturu. Posebno je istaknuta važnost rekonstrukcije puta Novi Pazar – Sjenica, koji se konačno radi temeljno, sa promenom trase i uklanjanjem opasnih serpentina. To je pozdravljeno kao pozitivan primer promene pristupa, ali učesnici ističu da se sve takve promene dešavaju sporo i uz puno otpora.

Put Novi Pazar – Tutin, koji je već rekonstruisan, smatra se boljim, ali nedovoljnim da obezbedi stabilnu povezanost i privredni razvoj. Jedan od učesnika je rekao: “Putevi su ono što određuje hoće li mesto živeti ili umreti. Bez puteva – nema trgovine, nema gostiju, nema života.” S obzirom na loše drumske veze i nedostatak železničke infrastrukture, region je faktički izolovan. Odlazak iz manjih mesta ka Novom Pazaru je masovan, što dodatno pogoršava stanje u ruralnim sredinama. Mnogi vide decentralizaciju kao nužnost i veruju da bi uz minimalne infrastrukturne uslove više mladih ljudi ostalo u regionu, a oni što su u dijaspori bi imali dodatni podsticaj da više investiraju. Generalno, učesnici su smatrali da je investiranje u infrastrukturu ključni problem razvoja koji bi republička vlast trebalo da obezbedi, verujući da za sve ostalo postoje kapaciteti na nivou lokalnih preduzetnika i lokalne vlasti. “Samo nam dajte autoput, sve ostalo ćemo sami!”, rekao je jedan od učesnika.

Lokalna ekonomija i strane investicije

Učesnici su više puta istakli da je tržište rada nepovoljno i da se uglavnom zasniva na neformalnim poslovima, uslužnim delatnostima i radu “na crno”. Plate su često niske, uslovi rada teški, a socijalna i radna prava zanemarena. Posebno zabrinjava činjenica da se visokoobrazovani kadar teško zapošljava u struci. Primer jedne učesnice iz Tutina koji se često ponavlja: “Završila sam fakultet u Beogradu – master iz informatike i metodike nastave. U Tutinu nisam mogla da se zaposlim, pa sam se vratila u Beograd.”

Nepotizam i partijsko zapošljavanje navedeni su kao glavni uzrok frustracije i gubitka vere u sistem. Mnogi se slažu da bez “veze” ili stranačke knjižice mladi nemaju realne šanse da dođu do posla. Ipak, kada se govorilo o mogućnosti dolaska stranih investitora, naročito fabrika koje bi nudile sigurne poslove sa redovnim primanjima i osiguranjem, mišljenja su bila različita. S jedne strane, učesnici su rekli da bi veliki broj mladih iskazao spremnost da radi pod tim uslovima – ne zbog visoke zarade, već zbog stabilnosti i predvidivosti. Drugi učesnici su napomenuli da veliki broj ljudi u Sandžaku ima rodbinu u inostranstvu i da je novac koji šalje dijaspora veći od plate koju bi imali u fabrikama. Kako je jedan učesnik rekao: “Zašto bi neko radio za 500 evra u fabrici kada više novca dobija od rođaka iz Nemačke ili Austrije, a da ne mora da radi?”

Može se zaključiti da je pitanje stranih investicija kontroverzno. S jedne strane, postoji snažna svest o potencijalu regiona – posebno kada je reč o poljoprivredi, preradi hrane i turizmu. S druge strane, učesnici su skeptični prema velikim korporacijama koje bi eventualno došle uz državne subvencije, jer sumnjaju da bi to značilo niske plate i loše uslove rada. Dosta učesnika je kao primer uzelo investicije u drugim mestima gde, prema njihovom mišljenju, prava radnika nisu na zadovoljavajućem nivou. Među njima su i kineska fabrika kablova Linglong u Zrenjaninu i korejska Jura u Leskovcu. “Mi nismo protiv fabrika, ali nećemo da budemo roblje. Ako već dolaze, neka poštuju radnike.”, rekao je jedan učesnik. Drugi je dodao: “Ako treba da vršimo nuždu u pelene kao u nekim drugim fabrikama, onda bolje i da nemamo takve investicije!”

Značajnu ulogu bi, po mišljenju učesnika, trebalo da ima dijaspora – kao investitor, mentor i most između lokalne zajednice i razvijenog sveta. Međutim, za tako nešto potrebno je stvoriti osnovne uslove – pre svega puteve, na šta su se učesnici vraćali više puta u toku razgovora. Učesnici su ukazali i na to da država favorizuje druge regione, dok se Sandžak investitorima ne predstavlja kao prioritet. To dodatno pojačava utisak izolacije i nejednakog razvoja. Prema njima ovo nije problem samo aktuelne vlasti, već trend koji traje od 1945. kada je region postao deo Jugoslavije pod centralnom vlašću Srbije. Takođe su dodali: “Ne tražimo nikakva posebna ulaganja, samo da budemo tretirani jednako kao ostali delovi Srbije.” I pored toga, učesnici su bili optimistični po pitanju regionalnih kapaciteta i mogućnosti da se ljudi i talenti razvijaju bez velike intervencije centralne republičke vlasti, samo ukoliko im se obezbedi minimum infrastrukture i povezanosti sa ostalim regionima.

Spoljna politika i međunarodni odnosi

Tema međunarodnih odnosa izazvala je kod učesnika snažne emocije i izraženu frustraciju. Većina učesnika iskazala je osećaj da živimo u izrazito nepravednom i licemernom svetu u kojem dominiraju interesi velikih sila, dok mali narodi plaćaju cenu tuđih sukoba. Građani pokazuju visok stepen informisanosti o međunarodnim temama, ali i osećaj nemoći da bilo šta promene. Učesnici su se složili da “svet ide u lošem pravcu” i da čak i politički akteri na koje su se ugledali, kao što je Evropska unija, “izdaju evropske i ljudske vrednosti radi profita”. Najveća kritika prema Evropskoj uniji je se ogledala u onome što su učesnici identifikovali kao neoimperijalistička politika, pogotovo kada je reč o rudarskim investicijama, kao što je kontroverzni projekat Jadar u Loznici. Najveća kritika bila je usmerena prema Nemačkoj, koja je percipirana kao glavni akter iza projekta Jadar. Opšte mišljenje učesnika bilo je da je projekat Jadar štetan jer će oštetiti životnu sredinu, a pre svega dostupnost pijaće i ispravne vode u dolini Jadra. Prema rečima učesnika “Želeći naš litijum, Nemci gaze principe demokratije i ljudskih prava.” Jedan od učesnika je dodao da je Srbija ja žrtva velikih igrača time što se “Nemački interes da se ne zavisi od kineskih baterija stavlja ispred prava građana Srbije na pijeću vodu”.

Na pitanje o evropskim integracijama, učesnici su izražavali izraženo razočaranje: “Godinama se ne otvara nijedno poglavlje. Francuska i Nemačka nas tapšu po ramenu, dok podržavaju vlast koja se odnarodila i ide stranputicom. Zamorno je više pričati o EU.” Opšti utisak cele grupe je sumiran u komentaru jednog učesnika koji je rekao da “pravo polažu jači jer imaju toljagu u ruci”.

Takođe, kritika je usmerena i ka srpskoj vladi koja, po mišljenju građana, više brine da zadovolji interese stranih partnera nego svojih građana. Takođe je pomenuto da se mnogi projekti koji su protiv interesa građana, kao što je projekat Jadar, realizuju upravo zato što je vlast korumpirana i uzimao svoj finansijski udeo u projektu. Učesnici su se složili da “treba da se okrenemo sebi a ne da služimo drugima.”

Za razliku od opšteg trenda u Srbiji, gde se američki predsednik Donald Tramp percipira pozitivno, učesnici fokus grupe su imali izrazito negativno mišljenje o trenutnoj politici SAD. Glavna kritika bilo je agresivno spoljnopolitičko delovanje, a učesnici su se složili da je Tramp uneo “haos u međunarodnim odnosima.” Jedan od učesnika je rekao da se Tramp “ponaša kao kauboj” i da ga ne zanima “ni pravda ni posledice već samo lični interes.”

Tokom diskusije, jedna učesnica posebno je izdvojila USAID kao primer strane pomoći koja je imala konkretne, opipljive koristi za građane Srbije. Pomenula je donacije medicinske opreme, projekte u oblasti obrazovanja, lokalnog razvoja i osnaživanja zajednica kao primere pozitivnog uticaja međunarodne saradnje. Međutim, izrazila je i ozbiljnu zabrinutost Trampove odluke da smanji ili ukine sredstva za USAID, što je, kako je ocenila, imalo dugoročne posledice i po rad međunarodnih organizacija u Srbiji: „USAID je pomagao Srbiji, donosili su aparate, radili dobre projekte... A onda je Tramp sve to presekao, i kod nas je to stvorilo dodatnu stigmu prema nevladinim organizacijama. Kao da su neprijatelji države.“

Ova perspektiva oslikava širu zabrinutost učesnika da uloga civilnog društva postaje sve ranjivija, a međunarodna podrška koju su godinama imali sve nesigurnija. Utisak čitave grupe je da je uzrok porasta tenzija u međunarodnim odnosima globalni porast desnice. “Dok je desnica zastupljena u svetu – ništa dobro ne može da se desi. Imamo ratove u Gazi i Ukrajini, otvoreni fašizam, a normalni ljudi plaćaju cenu. Najgore je što je ovo tek početak”, rekla je jedna učesnica.

Na isti način, učesnici u diskusiji su kritikovali rusku agresiju u Ukrajini, kao i ratno dejstvo Izraela u Gazi, a ujedno osuđivali politiku srpske vlade, smatrajući da Srbija podržava ratno dejstvo u oba slučaja.

Snažno je kritikovan odnos Srbije prema ratu u Ukrajini i neodlučnost Srbije da direktno osudi Putinovu politiku u Ukrajini. Posebno oštro su se izjasnili i o odnosu Srbije prema Izraelu, uz konstataciju da Srbija svojim izvozom oružja “doprinosi genocidu nad Palestincima”. “Srbija podržava genocid. Ne samo simbolički, već i logistički – prodajemo oružje Izraelu. To je nemoralno. Kako možemo da govorimo o moralnim vrednostima ako podržavamo nešto što je gore od nacističkih zločina?” Dodaje se i da se oružje isporučuje po ugovorima potpisanim pre najnovijeg sukoba u Gazi, ali običan narod, kako kažu, to ne zna – vidi se samo rezultat: smrt civila i uloga Srbije u tome.

Opšta klima je opisana kao sumorna, s dominantnim osećajem da nacionalistička desnica globalno jača i da to direktno ugrožava ljudska prava i slobode. Završni ton diskusije bio je fatalistički i ciničan: „Selo gori, a baba se češlja – mi ovde pričamo o međunarodnim odnosima kao da ćemo ih rešiti. A rešenje je da uzmemo stvari u svoje ruke.“

Učesnici grupe su bili cinični i kada su u pitanju tradicionalne veze Sandžaka sa Turskom. Prema njihovim procenama, veze sa Turskom emotivno jake, ali ekonomski slabe. Iako postoji kulturna razmena, stipendije i simbolične donacije, učesnici smatraju da do sada nije došlo do ozbiljnijih ulaganja, uprkos često pominjanim političkim vezama. Kritikuju aktuelnu spoljnu politiku Srbije, naročito kada je reč o odnosu prema Izraelu i prodaji oružja.

Uloga Turske percipira se više kao kulturna podrška nego kao razvojni partner. Istovremeno, Nemačka i Austrija se pominju mnogo češće u kontekstu ekonomije, jer veliki broj ljudi iz ovog kraja tamo živi i šalje novac porodicama. Zapadne zemlje su realniji okvir budućnosti, kako u pogledu zaposlenja, tako i vrednosti koje donose. Jedan od učesnika je izjavio: “Da je Turska htela da investira, to bi već uradila. Lepa priča, ali bez dela.”

Generalno, zaključak je da spoljna politika retko utiče direktno na njihov svakodnevni život, ali oblikuje širi kontekst u kojem se kreću, a naročito kada je reč o dijaspori, međunarodnoj mobilnosti i investicijama.

Istraživanje javnog mnjenja

U sledećoj fazi istraživanja naša organizacija je sproveda istraživanje javnog mnjenja radi boljeg uvida u stavove građana o spoljnoj politici Srbije i svim pratećim posledicama u sferi međunarodne politike i posledica po Srbiju. Anketa je sprovedena na nivou Srbije (bez Kosova) od 10. do 17. aprila sa ciljem reprezentativnog uzorka populacije.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.080 ispitanika. Istraživanje je sprovedeno u okviru onlajn panela (CAWI) koji naša organizacija razvija od 2021, a ovaj upitnik se sastojao od ukupno 23 obavezna i 4 uslovnih i neobaveznih pitanja. Prosečno vreme popunjavanja upitnika iznosilo je 14 minuta i 12 sekundi (iz računice izbačeni najniži i najviši autlajeri), te je po efikanosti popunjavanja u proseku naših prethodnih anektnih istraživanja stavova građana. Margina greške sa intervalom poverenja od 95% iznosi 3,16%, a prilikom istraživanja je za prikupljanje podataka iz odgovora naših ispitanika korišćen softver Zoho Survey. Za obradu podataka korišćeni su softveri: IBM SPSS, DATAtab i SSCI Rim Weight. Stratifikacija uzorka je vršena na osnovu kriterijuma godina ispitanika-nivoa stečenog obrazovanja-pola i regiona i etničke pripadnosti.

U tematskom smislu istraživanje je i ovaj put više bilo usmereno na poziciju Srbije u aktuelnim političkim okolnostima u svetu, ali i na to kako naši građani gledaju na globalnu politiku i ulogu Srbije u svetu, kao i odnose Srbije i glavnih zapadnih sila i politika vlade. Pojedina pitanja postavljena i u prvoj anekti u junu 2022. godine, uključena su i u ovu anketu, radi merenja trendova podrške za različite hipotetičke spoljnopolitičke poteze Srbije, kao što su ulazak u EU i NATO. Ta dva pitanja pokazala su solidne varijacije podrške u dvomesečnim presecima, te uprkos mogućoj percepciji repetitivnosti, našoj organizaciji je bilo važno da meri pad ili rast popularnosti članstvu u ova dva saveza država.

Zbog aktuelizacije teme BRIKS-a (organizacija koja okuplja Brazil, Rusiju, Indiju, Kinu, Južnoafričku Republiku i nove članice) u našim nalazima medijskog monitoringa, naša organizacija je uvrstila i pitanje hipotetičkog učlanjenja u ovu organizaciju kao temu. Inteziviranje spominjanja ove teme u proruskom delu medija i od strane dela političkih aktera u Srbiji, ovo pitanje postalo je važno i u generalnom razmatranju spoljne politike Srbije. Dok je u istraživanjima podrška za NATO i EU članstvo mahom varirala, te se EU kretala od većinske podrške za članstvo ka većinskom protivljenju, podrška za članstvo u BRIKS-u je bila manje ili više konzistentno natpolovična, ali je organizacija odlučila da nastavi merenje ovog trenda. Pitanje sankcija Rusiji je nestalo iz javnog prostora, ali i dok smo merili podršku ovom vidu hipotetičkog poteza Srbije na dvomesečnom nivou, procenti se gotovo nisu menjali, te smo odustali od uključivanja ovog pitanja u dalje ankete.

Pitanje koje se najduže u kontinuitetu nalazi pred našim ispitanicima je pitanje perpepcije najvažnijih ekonomskih i političkih partnera Srbije. U ovom pitanju postoji najveći kontinuitet neprestanog anketiranja naših građana od avgusta 2022. i u ovoj anketi je takođe postavljeno. Podrška u ekonomskoj i političkoj sferi je bila volatilna, te iako su mahom prvoplasirani akteri bili isti, varijacije u procentima su bile ogromne i deluje da su spoljnopolitička zbivanja imala velikog uticaja na njih. Zbog toga ova druga anketa koju je naša organizacija sproveda u 2025. je bila korisna kao presek stanja javnog mnjenja na početku 2025, ali i stupanja novog američkog predsednika Donalda Trampa na dužnost.

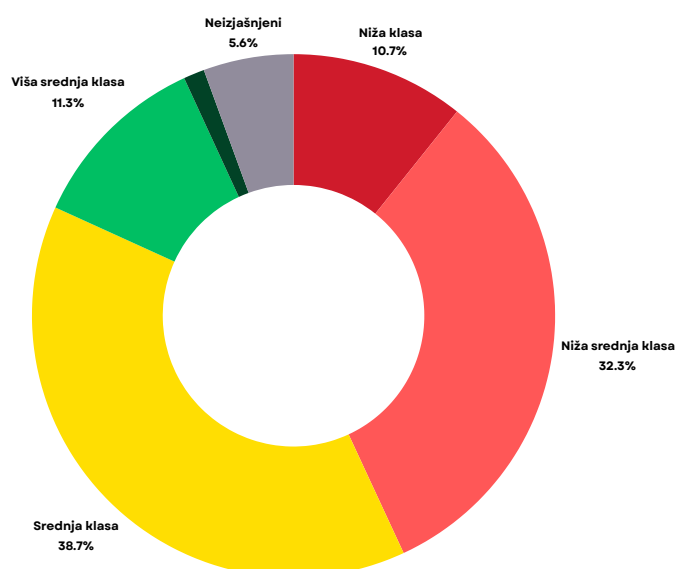
Ekonomska pitanja

Tokom naših ranijih istraživanja primetili smo trend naglašavanja inflacije kao velikog problema za životni standard naših građana. U ovoj anketi posvetili smo jedan deo pitanja i ekonomskim temama koje imaju uticaja na život građana. Za početak, u ovoj anketi smo pokušali da saznamo kako u klasnom smislu ispitanici na sebe gledaju bez obzira na konkretna primanja, te smo saznali da 38,9% njih sebe definiše kao srednju klasu, dok još 32,5% njih sebe kategorizuje kao nižu srednju klasu. Ove dve ekonomske kategorije zauzimaju preko 2/3 udela klasne distribucije u našem uzorku. Osim ove dve klase, skoro pa identičan procenat ispitanika (oko 10%) na sebe gleda kao višu srednju klasu ili nižu klasu, dok samo 1,3% učesnika ove ankete je sebe definisalo kao višu klasu (najviša ponuđena u ovoj anketi na socioekonomskoj skali). Kao i uvek kada se radi o pitanjima finansijskog statusa, postoji relevantan udeo ispitanika koji nisu zainteresovani da se izjasne, te je oko 5,5% iskoristilo mogućnost da odbiju izjašnjavanje oko ovog pitanja.

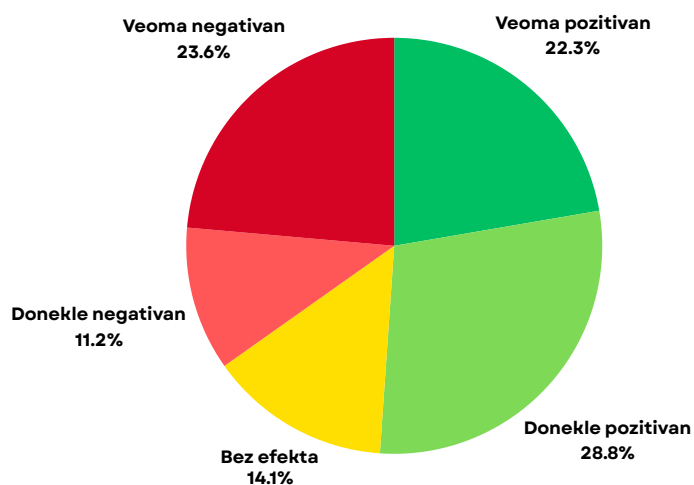
Kada se radi o ličnim finansijama, pitali smo ispitanike da uzevši u obzir sve eventualne okolnosti (gubitak/dobijanje posla, odlazak u penziju, poslovno napredovanje,...), kako bi uporedili svoj životni standard danas u odnosu na pre tačno godinu dana? Samo 10,7% njih smatralo je standard značajno boljim i još 15,5% da je donekle bolji. Najveći udeo ispitanika, njih 31,5%, smatrao je da je njihov standard isti, dok je njih 23,8% smatralo da je donekle lošiji i još 18,3% da je veoma lošiji. U tom smislu, deluje da postoji ravnomerna raspodela oko percepcije kretanja ekonomskog standarda građana.

Zbog čitavog niza naših fokus grupa koje su bile posvećene stranim investicijama i njihovim uticajem na lokalnu ekonomiju, želeli smo da saznamo mišljenje naših građana o ovoj temi kvantitativno na nivou cele Srbije. Građane smo pitali da li smatraju da strane investicije imaju pozitivan ili negativan efekat po lokalnu ekonomiju u Srbiji. Čak 22,3% ispitanika reklo je da je njihov efekat veoma pozitivan i još 28,8% da je donekle pozitivan, a 14,1% smatra da one nemaju naročitog efekta. Kada se radi o skepticima, 11,2% smatra da je njihov efekat donekle negativan, a 23,6% njih smatra da je efekat stranih investicija veoma negativan.

Kako biste sebe kategorizovali najpribližnije na ekonomskoj skali?

Da li smatrate da strane investicije imaju pozitivan ili negativan efekat po lokalnu ekonomiju u Srbiji?

Spoljna politika Srbije

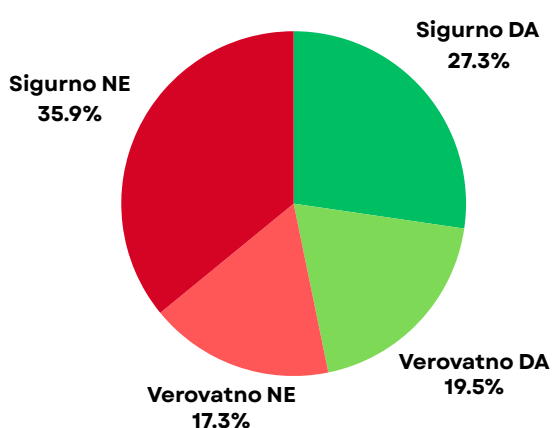
Nivo evroskepticizma stabilizovao se na procentima koje smo viđali u anketama iz juna, avgusta i oktobra 2024, sa relativno sličnom strukturom protivnika i podržavalaca članstva u Evropskoj uniji. Kada se iz uzorka izbace neodlučni glasači (njih oko 7%) za ulazak u Evropsku uniju sigurno bi glasalo 27,3%, a verovatno za još 19,5% opredeljenih učesnika ove ankete, dok bi sigurno protiv glasalo 35,9%, a verovatno protiv još 17,3% ispitanika. U ovoj anketi primetna je dalja depolarizacija javnog mnjenja oko ovog pitanja, odnosno rast ispitanika koji su verovatno za ili protiv na račun onih sigurnih u svoj izbor i neodlučnih. Deluje da je veći broj učesnika ankete kolebljivii prema ovom pitanju nego što je to bio slučaj u 2022, kada je broj sigurnih ispitanika primetno rastao iz ankete u anketu.

Kada se radi o hipotetičkom ulasku u NATO, udeo neodlučnih je značajno manji i čini malo više od 4% ispitanika. Ukoliko se oni isključe iz uzorka, oko 11,3% opredeljenih ispitanika bi sigurno glasalo za, i još 6,5% bi verovatno bilo za, dok bi sigurno protiv bilo čak 70,1% i verovatno protiv još 12,1% ispitanika. Ovaj rezultat predstavlja blagi pad podrške ulasku u Severnoatlansku Alijansu u odnosu na prethodnu anketu, ali značajno viši procenat nego što je to bio slučaj tokom nekoliko dvomesečnih anketa u 2022.

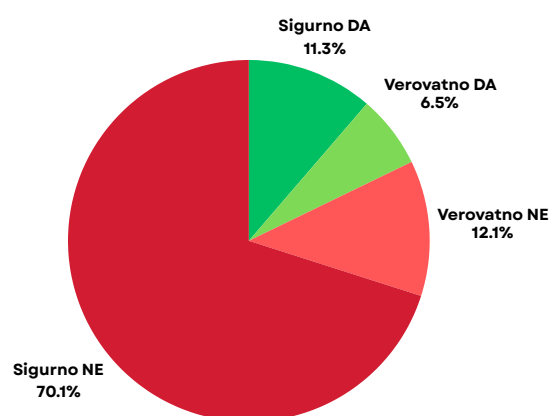
Kada se radi o pitanju članstva u BRIKS-u primetna je konzistentna podrška učlanjenju kod oko polovine populacije, ali i nešto veći broj neodlučnih nego kada se radi o prethodna dva pitanja (oko 9%). Ukoliko se neodlučni ne zadrže u uzorku, ulazak u BRIKS bi sigurno podržalo 38% ispitanih i još 20% njih bi to verovatno učinilo. Kada se radi o protivnicima udeo verovatnih protivnika je blago iznad 12%, dok bi protiv ovakvog vida spoljnopolitičke odluke bilo 31% učesnika ankete. Primetan je pad nedlučnih ispitanika u odnosu na prethodne ankete i rast sigurnih u članstvo i onih koji bi verovatno bili protiv.

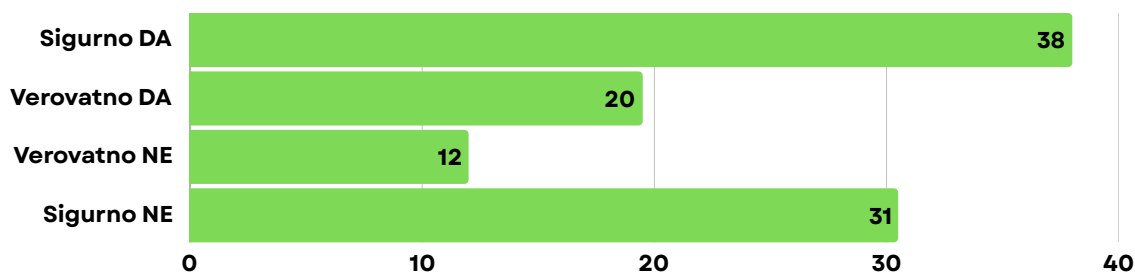
Srbija u Evropskoj uniji

Srbija u NATO-u

Referendum BRIKS

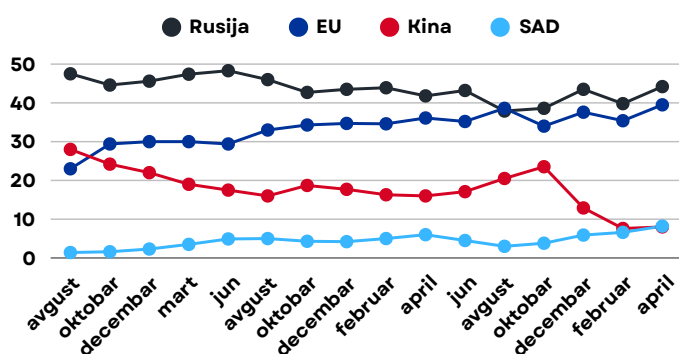
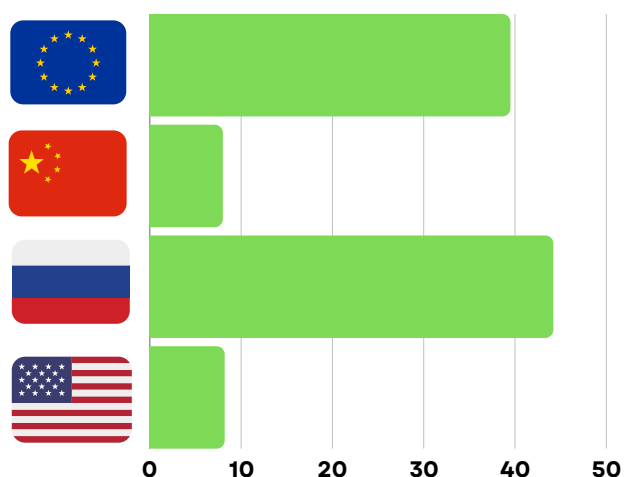

Kada se radi o rangiranju najvažnijih političkih i ekonomskih partnera Srbije, razlike između ove dve kategorije su prisutne i u ovom istraživanju uz par novina. U političkoj sferi, Rusija je ponovo bila prvoplasirana, sa udelom od 44,2% ispitanika koji je vide kao glavnog političkog partnera Srbije. Ovaj procenat predstavlja blagi rast u odnosu na prethodno istraživanje iz februara 2025. Kina je u političkoj sferi ostala na niskim granama nakon skorašnjeg naglog pada i sada se nalazi na 8%. Pad poveranja u Kinu u velikoj je meri vremenski u korelaciji sa padom železničke nadstrešnice u Novom Sadu, iako ne postoje kauzalni dokazi da je to glavni faktor. Evropska unija je zabeležila je solidan rezultat od 39,5% i ponovo se našla blago ispod Rusije. Novina je i rast SAD-a na preko 8% udela, što je rekord u našim anketama i izvesno je proizvod stupanja Donalda Trampa na vlast kao zapadnog lidera sa solidnim rejtingom i izbalansiranim predstavljanjem u domaćim medijima.

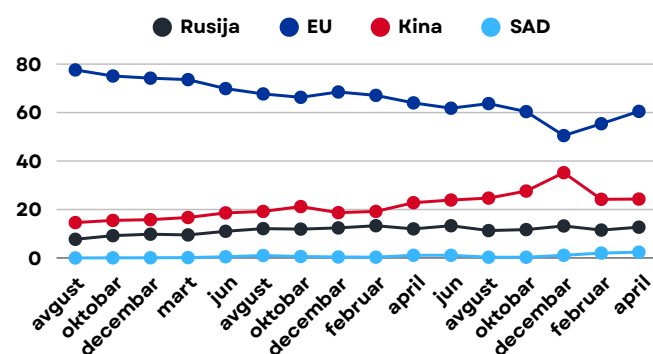
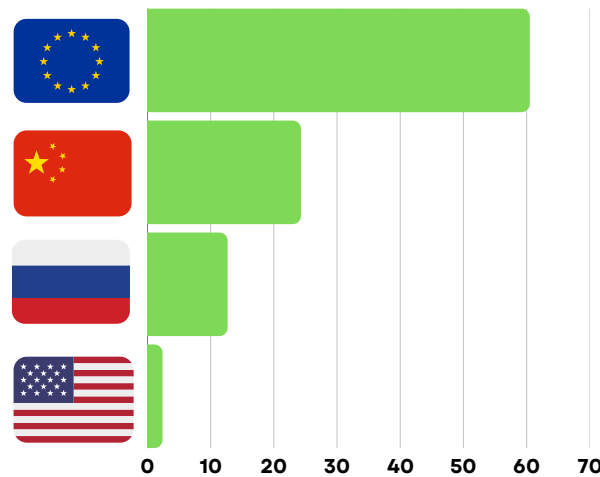
U ekonomskoj sferi, Evropska unija je kao glavni ekonomski partner zabeležila blagi rast procenata u istaživanju ponovo na preko 60% ispitanika koji je smatraju za glavnog ekonomskog partnera. Kina je zabeležila stagnaciju u ovoj sferi, ali evidentan pad sa 35,2% ispitanika iz decembra na 24,3% ispitanika u ovom februarskom istaživanju. Rusija i SAD su ostale na sličnim obrascima iz prethodnih anketa, gde je prva država zabeležila sada 12,7% udela kod učesnika anketa, a SAD oko 2%.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.080 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 10. do 17. aprila

Ko je glavni politički partner?

Ko je glavni ekonomski partner?

Poverenje u Trampa

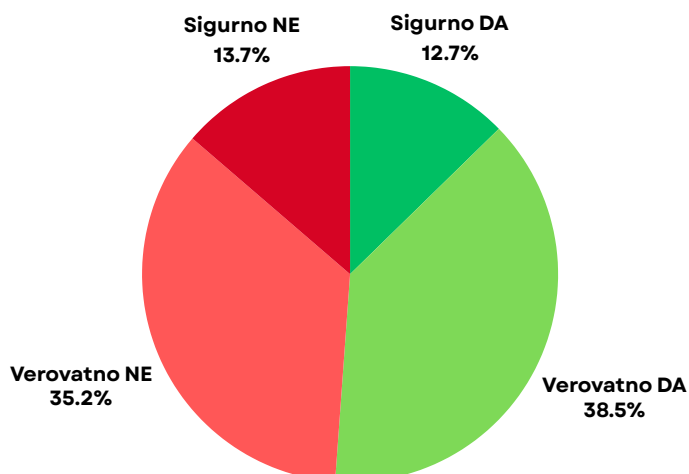
S obzirom da je u našim prethodnim istraživanjima, ali i u medijskom monitoringu, Donald Tramp često posmatran afirmativno, želeli smo da i u ovoj anketi saznamo šta naši građani misle o njegovim mogućnostima na vlasti i hipotetičkim potezima. Nakon izborne pobede i stupanja na vlast u periodu neposredno pre sprovođenja ankete Donald Tramp je najavljivao neke od važnijih politika za domaće javno mnjenje kao što je primera radi završetak rata u Ukrajini. Želeli smo da vidimo da li naši ispitanici vide tu mogućnost kao realističnu, kao i kakva su im očekivanja oko odnosa novog-starog američkog predsednika prema Srbiji i odnosima dve zemlje.

Kada se radi o budućem odnosu prema Srbiji deluje da su ispitanici značajno optimističniji nego u prethodnoj anketi iz decembra 2024.. Na pitanje da li smatraju da će se sa njegovim dolaskom na vlast odnosi sa Srbijom poboljšati njih 12,7% smatra da sigurno hoće, a još 38,5% da će se to verovatno dogoditi. Kada se radi o skepticima oko 13,7% učesnika ankete sigurni su da poboljšanja neće biti, dok još 35,2% smatra da do njega verovatno neće doći. Celukupno javno mnjenje deluje dosta definisanih stavova u odnosu na prethodne obrasce. Na osnovu poređenja rezultata sa istim pitanjem iz ankete iz decembra 2024, primetan je značajan rast optimizma, gde se njihov udeo (verovatno i sigurno DA zbirno) povećao sa oko 33% na preko 50%, a udeo pesimista (verovatno i sigurno NE) pao sa 56,3% na ispod 50%.

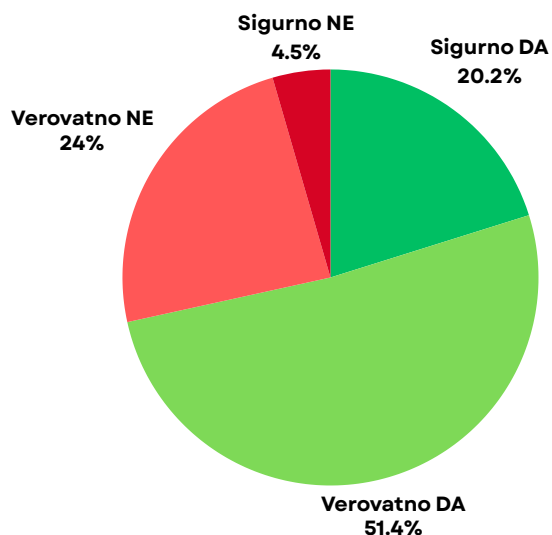
Kada se radi o Trampovim mogućnostima oko završetka rata u Ukrajini, takođe postoji rast vere u Trampa i njegovu mogućnost za rešenje. Da će novi stari američki predsednik završiti rat u Ukrajini smatra sigurno 20,2% učesnika ankete i još 51,4% smatra da će se to verovatno desiti. Da se to sigurno neće desiti smatra 4,5% anketiranih, a još 24% njih smatra da se to verovatno neće desiti. Veliki rast poverenja u Trampa javio se u odnosu na decembarsku anketu iz pula tada nesigurnih učesnika.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1.080 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 10. do 17. aprila

Da li smatrate da će se odnosi Srbije i SAD-a poboljšati sa dolaskom Donalda Trampa na vlast?

Da li smatrate da će Donald Tramp na vlasti završiti rat u Ukrajini?

Glavni zaključci

- Najpopularniji mediji u Srbiji su ostali antizapadni, gde su svi akteri povezani sa mejnstrim zapadnom politikom negativno predstavljeni, uključujući i Evropsku uniju koja je u nekoliko ranijih meseci uspeła da dođe do blage pozitivne predstavljenosti, a sada je zabeležila negativni skok. Izuzetak je Donald Tramp koji ima balansiraniju predstavljenost.
- SAD su bile ubedljivo najpopularnija tema i značajno zaostavile tradicionalno popularne Rusiju i Ukrajinu. Interesovanje za Donalda Trampa je zasenilo temu rata u Ukrajini. Američki lider je imao više spominjanja nego svi ostali svetski lideri zajedno.
- Najkonzistentnije pozitivno predstavljanje ponovo beleži Kina i u ovom dvomesečnom preseku, kao i Ši Đinping među liderima država.
- Antizapadni sentiment je najdominantniji kod oko polovine građana i on se reflektuje kroz: evroskepticizam, slabu podršku zapadnim državama i organizacijama u anketi, kao i većim simpatijama prema bloku država kao što je BRIKS.
- Postoji povećana vera u Trampa da može da reši rat u Ukrajini i solidan optimizam da može poboljšati odnose Srbije i SAD-a po stupanju na dužnost.
- Postoji ograničena pozitivna percepcija kada se radi o stranim investicijama i njihovom uticaju na lokalnu ekonomiju. Zabeležen je blagi pad vere u investicije u odnosu na naše ankete iz 2023. godine.
- Zabeležen pad podrške Kine i u sferi percepcije kao političkog i ekonomskog partnera. Blagi rast SAD-a u političkoj sferi.
- Podrška za ulazak Srbije u NATO stabilizovala se na okvirno iznad 1/6 populacije nakon perioda konstantnog rasta sa ispod 1/10. Podrška za EU članstvo je ponovo ispod 50%, sa blagom tendencijom depolarizacije.
- Rusija je percipirana kao glavni politički partner, dok je EU u stopu prati. Kada se radi o ekonomiji ostaje na prvom mestu Evropska unija, dok je kineska percepcija u blagom padu nakon dugog perioda rapidnog rasta.
- Primetan je skepticizam prema stranim investicijama i aktuelnim razvojnim politikama države kod naših učesnika fokus grupa u gradu Novom Pazaru. Na lokalnom nivou kao najveći problemi definišu se zdravlje i infrastruktura, dok strani uticaj nije prisutan u velikoj meri i mahom je komplementaran nacionalnim vladinim politikama ili njihova indirektna posledica.
- Ispitanici iz lokalnih fokus grupa naglašavaju da bi država morala da ima značajno aktivniju ulogu u ekonomskom razvoju nego sada, postoji razočarenje u ulogu Turske u regionu u ekonomskoj sferi.

**DVOMESEČNI PREGLED
DECEMBAR 2024 - MART 2025.**

Novi treći put
novi pristup za novo vreme

**NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY**
SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

APRIL 2025.